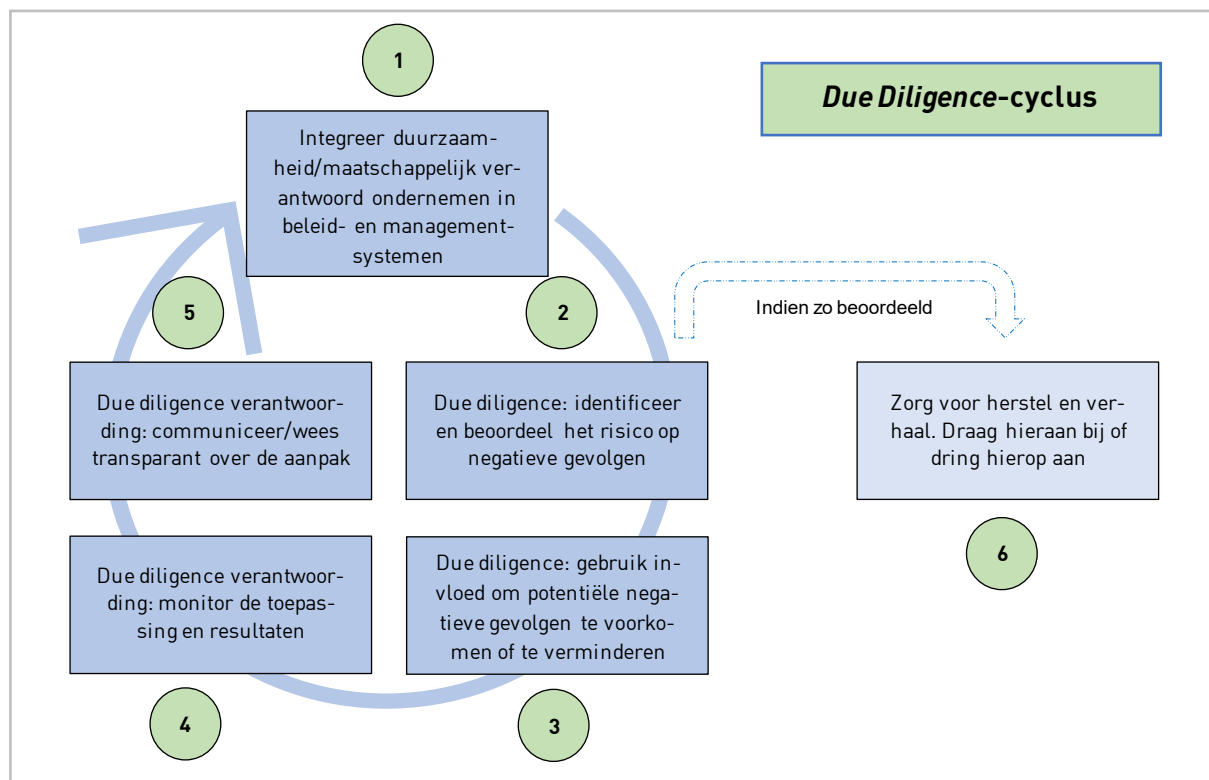

INLEIDING

Zoals in ons [duurzaamheidsbeleid](#) staat, onderschrijft Unilever APF – als ondertekenaar van het IMVB-Convenant – de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen en de United Nations Guiding Principles. In de praktijk betekent dit dat wij gebruik maken van het OESO-richtsnoer voor beleggers en van het IMVB-instrumentarium. Hiermee kunnen wij (potentiële) negatieve gevolgen van het handelen van ondernemingen meewegen in onze beleggingsbeslissingen en in de uitvoering. Wij verwachten dat externe partijen waarmee wij werken conform bovengenoemde standaarden handelen.

De OESO-richtlijnen kennen drie gradaties als het gaat om de betrokkenheid van een onderneming bij negatieve gevolgen. Een onderneming kan negatieve gevolgen veroorzaken, daaraan bijdragen of ermee verbonden zijn. Volgens het OESO-richtsnoer voor institutionele beleggers veroorzaken en dragen pensioenfondsen in de regel niet bij aan negatieve gevolgen van ondernemingen voor mens en milieu. Wel kunnen ze via hun beleggingen verbonden zijn aan negatieve gevolgen voor mens en milieu, ook wanneer het om een minderheidsbelang in de veroorzakende onderneming gaat. Dit betekent dat van partijen zoals Unilever APF verwacht wordt dat het zijn invloed op ondernemingen gebruikt om (potentiële) negatieve gevolgen voor mens en milieu te voorkomen of te beperken. Om dat in kaart te brengen en uit te voeren wordt *due diligence* ('gepaste zorgvuldigheid') gebruikt. De *due diligence*-cyclus (conform de OESO-richtlijnen) staat hieronder.

DUE DILIGENCE IN CONTEXT UNILEVER APF

Wij zijn een middelgroot pensioenfonds en het IMVB-Convenant biedt ruimte aan alle soorten fondsen om te voldoen aan de convenantverplichtingen, waaronder de verplichting tot *due diligence*. Niet alle pensioenfondsen beleggen op dezelfde manier: dit varieert van zelf beleggen in ondernemingen tot deelname aan beleggingsfondsen. Hoe een pensioenfonds belegt, betekent wat voor de mate van invloed die het kan uitoefenen op een onderneming: zelf beleggen biedt meer mogelijkheid tot invloed dan beleggen via beleggingsfondsen. Het IMVB-Convenant onderkent dat verschil en tevens dat pensioenfondsen daarbinnen afwegingen maken. Daarbij kunnen pensioenfondsen ook hun eigen focus en prioriteiten stellen op basis van hoe zij duurzaam beleggen. Wij richten ons op doelen en thema's die onze belanghebbenden specifiek belangrijk vinden en die vallen binnen de reikwijdte van het convenant.

Met dit document lichten wij toe hoe wij de zes *due diligence*-stappen van de OESO-richtlijnen betrekken in onze uitvoering. Wij doen dat in twee blokken: 'directe beleggingen' en 'indirecte beleggingen'. Het betreft directe beleggingen wanneer wij zelf in ondernemingen beleggen en indirecte beleggingen wanneer wij gebruik maken van beleggingsfondsen. Aan het begin van elk blok lichten wij de verschillen nader toe.

UITVOERING EN MONITORING BELEID DUURZAAM BELEGGEN

Hoe wij denken over duurzaam beleggen ligt vast in ons [duurzaamheidsbeleid](#). Daarin is (onder meer) te vinden met welke partijen wij samen ons duurzaam beleggingsbeleid uitvoeren. Met die partijen hebben wij afspraken om ervoor te zorgen dat ons duurzaamheidsplan wordt uitgevoerd.

In het duurzaamheidsplan staat welke doelen wij willen behalen, welke thematische doelen wij nastreven en (op hoofdlijnen) hoe wij deze willen realiseren. Voortgangsrapportages over die doelstellingen bespreekt het bestuur elk kwartaal. Daarnaast ontvangt het bestuur periodiek diverse rapportages, zoals over integratie van duurzaamheid in de beleggingen en identificatie van de mogelijke en daadwerkelijke negatieve gevolgen voor mens en milieu. Ook wordt het bestuur structureel geïnformeerd over engagement- en stemresultaten.

Wij maken (contractuele) afspraken over duurzaamheid met partijen die ons beleggingsbeleid uitvoeren. Rapportages over en monitoring van duurzaamheidsbeleid, zijn ook in die afspraken vastgelegd. Onze vermogensbeheerder Unigest evalueert periodiek de uitvoering en resultaten van het beleggingsbeleid op kenmerken zoals duurzaam beleggen. Op basis van die bevindingen formuleren het bestuur en Unigest samen waar nodig mogelijke verbeterpunten zitten. Het bijsturen is vervolgens weer te volgen via opvolgende rapportages en evaluaties.

IMPLEMENTATIE OESO-RICHTLIJNEN

Op de volgende bladzijden staat hoe wij (potentiële) negatieve gevolgen identificeren, beperken en/of voorkomen.

A. DIRECTE BELEGGINGEN

Bij directe beleggingen is het pensioenfonds economisch eigenaar (het draagt het rendement met bijbehorende risico's) en juridische eigenaar (beleggingen, ofwel 'stukken' staan geadmistreerd op onze naam) van de beleggingen. Omdat wij gespreid beleggen en een kleine partij op de kapitaalmarkten zijn, zijn wij nooit grootaandeelhouder in een onderneming. Ondanks dat staan ons voldoende instrumenten ter beschikking om (potentiële) negatieve gevolgen te adresseren en daarop actie te ondernemen.

A.I. AANDELEN EN BEDRIJFSOBLIGATIES¹

Met het kopen van aandelen word je voor een deel eigenaar van een bedrijf. Ondernemingen kunnen ook obligaties (leningen) uitgeven waarmee geld wordt geleend aan die onderneming.

1. Integreeren van verantwoord beleggen in beleid en managementsystemen

- Wij beleggen niet in ondernemingen of bedrijfstakken die veel gebruik maken van kolen, of die tabak of controversiële wapens produceren. Ook ondernemingen die in ernstige mate de internationale principes schenden en waarbij *engagement* niet leidt tot gedragswijziging horen hierbij. Producten die wij als (potentieel) risicovol voor mens en milieu zien, kunnen wij toetsen op uitsluiting aan de hand van een toetsingskader. Uitkomsten daarvan helpen ons bij het nemen van beslissingen over mogelijke uitsluiting van producten. Actualisatie van de meest recente visie op uitsluiting wordt periodiek besproken in het bestuur.
- Unigest analyseert en beoordeelt systematisch ondernemingen op rendement, risico, reputatie en de mate van duurzaamheid. Dat vormt de basis om wel of niet in die onderneming te (blijven) beleggen en geldt voor zowel aandelen als bedrijfsobligaties.
- Ondernemingen die goed scoren op rendement en risico maar minder op duurzaamheid worden niet meteen uitgesloten. Momenteel wordt op zulke ondernemingen *engagement* uitgevoerd conform een jaarlijks plan. Dit betekent dat nog niet met alle minder goed scorende ondernemingen gesprekken zijn aangegaan. De ambitie is om gesprekken te hebben met alle minder goed scorende ondernemingen in de portefeuille. Voor ondernemingen in het jaarlijkse engagementplan wordt getracht hen aan te zetten tot verbeteringen op het gebied van duurzaamheid. Dat gebeurt door met hen in gesprek te gaan over verbetering van duurzaamheid (dit betreft zowel milieu-gerelateerde zaken als sociale kwesties en goed ondernemingsbestuur). In ons duurzaamheidsbeleid leggen we uit op welke doelen en thema's wij ons specifiek richten.
- In interne en externe kennismanagementsystemen is relevante informatie over ondernemingen beschikbaar bij en voor Unigest. Daaronder vallen (onder andere) analyses van ondernemingen.

2. Identificeren en beoordelen van negatieve gevolgen van beleggingen in de portefeuille

- Wij hebben risico's geïdentificeerd waar we op geen enkele manier mee verbonden willen zijn. Zo sluiten wij ondernemingen en bedrijfstakken uit die veel gebruik maken van kolen.

---

¹ Een in omvang beperkte directe vastgoedportefeuille wordt hierbij niet in ogenschouw genomen.

Ook ondernemingen en bedrijfstakken die producten maken die verboden zijn volgens internationale verdragen of waarvan het pensioenfonds het niet passend vindt om erin te beleggen (zoals tabak en kernwapens) sluiten wij uit. De uitsluitingscriteria worden ieder kwartaal getoetst en daarna wordt de uitsluitingslijst opnieuw vastgesteld en geïmplementeerd.

- De beoordeling van ondernemingen waar wij expliciet in willen beleggen vanwege hun mate van duurzaamheid (ook wel 'positieve selectie' genoemd) of ondernemingen waarvan wij verwachten dat zij een goede stap voorwaarts kunnen zetten op duurzaamheidsgebied, doen wij op de volgende wijze.
  - Benchmarks:
    - Met Unigest kiezen wij een benchmark (een objectieve maatstaf) waarmee wij inzicht hebben in het relatieve en absolute rendement en ook in beleggingsrisico's. Door te kiezen voor een aandelenbenchmark waarin rekening gehouden wordt met de mate van duurzaamheid van ondernemingen, komt duurzaamheid ook grotendeels terug in onze beleggingsportefeuilles. De ondernemingen in de daadwerkelijke portefeuille zullen ten dele afwijken van ondernemingen in de 'duurzame benchmark'. Voor de portefeuille bedrijfsobligaties gebruiken wij een marktbenchmark en sturen wij vooral met behulp van het kijken naar scores inzake duurzaamheid.
    - Wij beschouwen dus deels, bij voorbaat, al ondernemingen die het relatief goed of beter doen op het gebied van duurzaamheid in vergelijking tot andere ondernemingen in dezelfde sector.
    - Materiële aanpassingen in de benchmark (onderneming erbij of eraf en/of hun relatieve gewicht) worden bijgehouden door Unigest en daarover spreken met wij met elkaar.
  - Scores duurzaamheid en dialoog voeren:
    - Unigest ontvangt van een externe, daartoe gespecialiseerde partij informatie over duurzaamheidsprestaties van ondernemingen. Een set van indicatoren geeft een beeld van hoe een onderneming het – in termen van duurzaamheid – doet in relatie tot de sector waarin het opereert.
    - Met die set van indicatoren worden ook mogelijke negatieve gevolgen voor mens en milieu geïdentificeerd. In meer technische termen is op basis van die indicatoren te beoordelen in hoeverre ondernemingen voorbereid zijn op duurzaamheidsrisico's naar de toekomst toe en hoe zij op dit moment presteren in hun sector.
    - De bovenstaande beoordeling vindt plaats door Unigest, die deze beoordeling vervolgens met ons deelt. Omdat de set van indicatoren inzicht geeft in thema's uit de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen (zoals milieu, mensen- en arbeidsrechten en het voorkomen van corruptie) kan het pensioenfonds (potentiële) negatieve gevolgen identificeren en beoordelen.
    - Met behulp van een andere, externe dataleverancier verkrijgen wij inzicht in de duurzaamheidsdoelen en in de gradatie van de (potentiële) negatieve gevolgen daarbinnen, van 'lage tot 'ernstige impact'. Daarmee geven wij vorm aan de plicht om risico's op basis van schaal, reikwijdte en mate van onomkeerbaarheid van de negatieve gevolgen zoals in OESO-richtlijnen staat, te prioriteren. Met Unigest en de betrokken dataleverancier werken wij aan de verdere ontwikkeling van dit

systeem met als doel nog completer en (waar mogelijk) eerder risico's voor mens en milieu te signaleren bij ondernemingen waarin wij beleggen.

3. Stoppen, voorkomen of beperken van negatieve gevolgen

- Wij blijven beleggen in ondernemingen die het al goed doen of waar een positieve verandering mogelijk is. Voor ondernemingen waarvan het realistisch is om verbetering te verwachten, maken wij een engagement-plan. Dit plan bevat onder meer de doelstellingen van een dialoog. De doelstellingen zijn, indien nodig en waar relevant, gericht op stoppen, voorkomen of beperken van negatieve gevolgen. In het plan zijn ook termijnen vastgelegd.
- Het fonds prioriteert zo op basis van zijn doelen en thema's (gezien OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen) ondernemingen waarop het verwacht invloed te kunnen uitoefenen om negatieve gevolgen te voorkomen of beperken. De punten van verbetering uit het plan kunnen via stemmen (op aandeelhoudersvergaderingen) kracht worden bijgezet.
- Gezien onze omvang proberen wij ook onze invloed te vergroten door samen te werken met andere beleggers.
- Wanneer engagement en stemmen (op aandeelhoudersvergaderingen) niet voldoende voortgang laten zien en alle escalatiestrategieën zonder resultaat zijn, zullen wij onze beleggingen in een onderneming op termijn heroverwegen.

4. Monitoren van praktische toepassingen en resultaten

- Uninvest informeert ons over de uitvoering van het duurzaamheidsbeleid. Via een daartoe aangestelde externe partij zien wij dat mogelijke en daadwerkelijke negatieve gevolgen zijn geïdentificeerd.
- Wij ontvangen kwartaalrapportages over het effect van engagement en stemmen op de belangrijkste verbetertrajecten. Waar relevant, kan hierbij ook zijn vermeld hoe negatieve gevolgen zijn aangepakt. Ook kunnen wij zien over welke thema's er is gesproken en er kunnen analyses voor individuele bedrijven worden opgevraagd.
- Uninvest heeft in interne en externe kennismanagementsystemen relevante informatie over het verloop van engagementtrajecten ter beschikking. De voortgang van die trajecten kan worden geëvalueerd.
- Wij werken met Uninvest en externe partijen voortdurend aan de kwaliteit en bruikbaarheid van de rapportages over de voortgang van engagement.

5. Communiceren over hoe gevolgen zijn aangepakt

- Elk kwartaal informeert Uninvest het bestuur over veranderingen in de uitsluitingslijst en (waar nodig) de toetsing op de uitvoering van deze lijst. De uitsluitingslijst is publiekelijk beschikbaar op onze website.
- Op onze website en in ons jaarverslag noemen wij voorbeelden van dialogen, inclusief de voortgang en uitkomsten daarvan.
- In ons jaarverslag en eventueel in specials over duurzaamheid besteden wij aandacht aan instrumenten van duurzaamheid, waaronder het uitsluitingsbeleid.
- Samen met Uninvest en betrokken dataleveranciers, blijven wij voortdurend rapportages (door)ontwikkelen, ook op basis van de *due diligence*-systematiek van de OESO.

6. Zorgen voor herstelmaatregelen of het verlenen van medewerking hieraan

- Engagement is (mede) gericht op het bewerkstelligen van het stoppen, voorkomen of beperken van negatieve gevolgen wanneer die zijn geïdentificeerd. Waar dat aan de orde is, en indien mogelijk, proberen wij via engagement ook aan te dringen op het nemen van herstelmaatregelen, of het verlenen van medewerking hieraan door ondernemingen.

A.II. STAATSOBLIGATIES

Via staatobligaties lenen overheden geld. Pensioenfondsen nemen staatobligaties af van overheden en/of kopen deze van andere beleggers die staatobligaties doorverkopen.

1. Integreren van verantwoord beleggen in beleid en managementsystemen

- Wij houden rekening met de (potentiële) negatieve gevolgen van beleggingen in nationale overheden en hanteren daar een uitsluitingsbeleid voor. Hierover hebben wij afspraken gemaakt met Uninvest. Het uitsluiten van staatobligaties volgt uit ons duurzaamheidsbeleid.

2. Identificeren en beoordelen van negatieve gevolgen van beleggingen in de portefeuille

- Samen met Uninvest identificeren wij risico's van landen waarvoor in de VS, EU- of VN-verband sancties en/of embargo's gelden. Het kan daarbij gaan om een situatie van ernstige en systematische schendingen van mensenrechten, beperkingen van democratie en soevereiniteit of het gebruik van controversiële wapens.
- De uitsluitingscriteria worden ieder kwartaal getoetst, waarna de uitsluitingslijst opnieuw wordt vastgesteld en geïmplementeerd.
- Ook analyseert Uninvest staatobligaties op basis van een model waarin een duurzaamheids criterium (zoals afhankelijkheid van fossiele brandstoffen) wordt meegenomen.

3. Stoppen, voorkomen of beperken van negatieve gevolgen

- Wij willen niet verbonden zijn met schendingen van internationale normen en sluiten daarom beleggingen uit in overheden die op publiekelijke uitsluitingslijsten staan.
- Voor staatobligaties maken wij alleen gebruik van het instrument uitsluiten. In het geval van overheden zien wij momenteel geen mogelijkheden voor het aanwenden van invloed door middel van engagement.

4. Monitoren van praktische toepassingen en resultaten

- Uninvest screent de staatobligatieportefeuille ten opzichte van de beschikbare uitsluitingslijst van (nieuwe) landen.

5. Communiceren over hoe gevolgen zijn aangepakt

- Elk kwartaal informeert Uninvest het bestuur over veranderingen in de uitsluitingslijst en (waar nodig) de toetsing op de uitvoering van deze lijst. De uitsluitingslijst is publiekelijk beschikbaar op onze website.

- In ons jaarverslag en eventueel in specials over duurzaamheid besteden wij aandacht aan instrumenten van duurzaamheid, waaronder het uitsluitingsbeleid.
- 6. Zorgen voor herstelmaatregelen of het verlenen van medewerking hieraan**
- Voor deze staatobligaties maken wij geen gebruik van andere instrumenten dan uitsluiting. Dit zesde onderdeel is hier dan ook niet van toepassing.

B. INDIRECTE BELEGGINGEN VIA BELEGGINGSFONDSEN

Indirecte beleggingen zijn beleggingen waarvan wij wel economisch eigenaar (wij dragen het rendement met bijbehorende risico's) maar niet juridisch eigenaar zijn (er is sprake van deelname aan beleggingsfondsen waarbij onderliggende beleggingen op naam van dat beleggingsfonds staan). Dit is een manier om met andere Unilever-pensioenfondsen en institutionele beleggers kosten te delen en/of te beleggen in categorieën die lastiger/duurder zijn op eigen naam. Een minder- of meerderheidsbelang in een beleggingsfonds bepaalt² ook nog eens wat een deelnemer in een beleggingsfonds kan doen om de (potentiële) negatieve gevolgen te laten adresseren. In het geval van indirecte beleggingen is selectie het belangrijkste instrument van *due diligence*. Bij een analyse voorafgaand aan het gebruikmaken van beleggingsfondsen bekijken wij de manier van werken van de betrokken partijen en in hoeverre onze 'instrumenten' van duurzaamheid kunnen worden toegepast. Wij beleggen via beleggingsfondsen in de categorieën aandelen, vastrentende waarden, vastgoed, ESG Value Creation en private equity.

1. Integreeren van verantwoord beleggen in beleid en managementsystemen

- Uninvest hanteert richtlijnen met criteria waaraan investeringsvoorstellen moeten voldoen voordat een belegging kan plaatsvinden. Bij de uitvoering van mandaten moeten onderwerpen zoals milieu, mensenrechten, arbeidsrechten en goed bestuur een rol spelen in het beleid en de rapportage.
- Er moet voldoende duidelijkheid worden gegeven over, en er moet worden voldaan aan onze eisen voor de manier waarop duurzaamheidsrisico's (in de zin van de OESO-richtlijnen) door nieuwe externe vermogensbeheerders worden geïdentificeerd, geprioriteerd en beperkt. Hiervoor ontwikkelen wij het "Raamwerk Vermogensbeheercontracten en IMVB".

2. Identificeren en beoordelen van negatieve gevolgen van beleggingen in de portefeuille

- In een selectie- en/of keuzeprocedure voor een nieuwe belegging of een nieuw beleggingsfonds worden (onder meer) duurzaamheidsrisico's en -aspecten behandeld die samenhangen met de aard van de belegging.
- Bij het bovenstaande beoordelen wij de omgang met de (potentiële) negatieve gevolgen. Daarbij kunnen wij gebruikmaken van gespecialiseerde kennis die aanwezig is bij Uninvest.
- Voor bestaande beleggingen hebben externe managers een verplichting om Uninvest en ons informatie te geven over alle relevante zaken en ontwikkelingen rondom duurzaamheid.

---

² Momenteel hebben wij in geen enkel beleggingsfonds een meerderheidsbelang.

3. Stoppen, voorkomen of beperken van negatieve gevolgen

- Nieuwe beleggingen en beleggingsfondsen moeten aan specifieke voorwaarden voldoen. Daartoe behoort bijvoorbeeld kunnen werken met vastgestelde benchmarks (en hun eventuele duurzaamheidsgevolgen) en eisen rondom het werken met ondernemingscores op het gebied van duurzaamheid. Het pensioenfondsbestuur moet het voldoende aannemelijk vinden dat ook externe beheerders van beleggingsfondsen voldoen aan onze voorwaarden op het gebied van duurzaamheid, inclusief omgang met het voorkomen en/of beperken van (potentiële) negatieve gevolgen. Bij indirecte beleggingen kunnen wij niet helemaal zelf bepalen welke producten of ondernemingen uitgesloten worden, maar wij kunnen daar wel over spreken met andere partijen die ook gebruikmaken van dat fonds.
- Als externe managers een melding maken van duurzaamheidsincidenten bij ondernemingen in de portefeuille, verwachten wij dat zij periodiek updates verstrekken over acties die dergelijke incidenten moeten stoppen, voorkomen of beperken.
- Wanneer nodig spreekt Uninvest met externe managers over specifieke beleggingen binnen de beleggingsfondsen. In geval van incidenten die niet voldoende kunnen worden beperkt, kan Uninvest een manager vragen uit specifieke beleggingen te stappen of besluiten in de toekomst niet meer via deze manager te beleggen.

4. Monitoren van praktische toepassingen en resultaten

- Uninvest gebruikt monitoringinstrumenten of, wanneer relevant, de resultaten van externe benchmarks zoals GRESB (voor duurzaamheid en vastgoed) om de voortgang van externe managers op duurzaamheidsgebied bij te houden.
- Uninvest toetst per kwartaal de externe managers, ook op het gebied van duurzaamheid.

5. Communiceren over hoe gevolgen zijn aangepakt

- Op onze website, in ons jaarverslag en in duurzaamheidsspecials noemen wij voorbeelden van dialogen, de voortgang en uitkomsten daarvan.
- Samen met Uninvest en betrokken dataleveranciers blijven wij rapportages (door)ontwikkelen, ook volgens de *due diligence*-systematiek van de OESO.

6. Zorgen voor herstelmaatregelen of het verlenen van medewerking hieraan

- Voor individuele gevallen kan Uninvest met externe managers spreken over het inzetten van herstelmaatregelen.

TOT SLOT

De ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid gaan snel. Het IMVB-Convenant streeft een doel na maar is ook een middel om te leren van andere convenantpartijen: andere pensioenfondsen, niet-gouvernementele organisaties, vakbonden en overheid. Over toepassing van *due diligence* kunnen wij de komende jaren nog leren van die partijen. Daarom is dit een levend document dat bij tijd en wijle aangepast zal worden.

U vindt meer informatie over duurzaamheid op onze websites: [Progress](#) en [Forward](#).